

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Kiitos mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

-

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Rahoitusjärjestelmän selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen on hyvä tavoite. Reformilainsäädännön (2017) linjan jatkaminen siten, että rahoitusjärjestelmää kehitetään enenevässä määrin suorituspainotteiseksi on ajatuksena ymmärrettävä mutta sisältää samoja uhkatekijöitä kuin voimassa oleva reformilainsäädäntökin; Tutkintotehtailun uhasta varoittelin jo tuolloin reformilainsäädännön valmisteluvaiheessa ja ikävä kyllä tutkintotehtailu on realisoitunut uhka eli ammattiin valmistuminen sallitaan ilman riittävää ammattiosaamista. Suurin syy tutkinnon myöntämiseen osaamattomille on nähdäkseni rahoitusjärjestelmän luoma houkutin, koska rahoitusjärjestelmä palkitsee korostetun painotetusti suoritteista. Suunnitelman mukaan yhä painotetummin tulisi olemaan näin. Tutkintotehtailu on laajeneva ongelma jo nyt ja lainsäädäntöuudistus ilman laadunvarmistusjärjestelmää tulee pahentamaan ongelmaa.

Tutkintotehtailu näkyy jo nyt sekä työelämässä puuttuvana ammattitaitona että järjestämissämme jatkokoulutuksissa; Järjestämiimme jatkokoulutuksiin (hieronnat) hakeutuvilla, työelämässä "pätevoityneillä" ei ole kaikilla edes hieronnat-tasoisista osaamista, jolloin lisäammattitaidon ja -osaamisen hankkiminen muodostuu erittäin hankalaksi, joskus jopa mahdottomaksi. Heikot työelämävalmiudet ja riittämätön ammattiosaaminen johtavat työelämässä epäonnistumisiin ja pahimmillaan alan vaihtoon hyvinkin nopeassa tahdissa.

Tutkintotehtailuun altistaa yllä mainittujen seikkojen lisäksi työelämätoimikuntien rooliin uumoillut muutokset; Kuka tai mikä taho varmistaa näyttöjen ja arvioinnin laadukkaan toteutuksen jatkossa? Valitettavasti joissakin oppilaitoksissa kiusaus löperöön arviointiin ja tutkintojen myöntämiseen ilman riittävää ammattiosaamista on ollut jo nykyjärjestelmässä liian suuri ja mm. OKM on joutunut

puuttumaan näyttöjen ala-arvoiseen järjestämiseen ja myös suoritteiden/opiskelijoiden ohjeistuksen vastaiseen kirjaamiseen Koski-järjestelmään. Tämän ei kuitenkaan pitäisi olla OKM:n tehtävä ja hämmästykseni olen ollut toteamassa, että myös OKM:llä on ollut hankaluuksia konkreettisesti puuttua tiedoksi saamiinsa epäkohtiin niin, että epäkohdat saataisiin kitkettyä pois koulutus- ja näyttötoiminnasta.

Lääke ym. ongelmien hoitamiseen voisi olla luopuminen suoritusrahoitusosuuden kasvattamisesta ja sen sijaan ottaa taka-askelia rahoitusjärjestelmän kehittämisessä niin, että palataan muutamia vuosia taaksepäin, jolloin rahoitusjärjestelmä liiallisilla suorituspainotuksillaan ei houkutelututkintotehtailuun. Tämän lisäksi tarvitaan valtakunnallinen alakohtainen laadunvalvontajärjestelmä, jolla on mandaatti konkreettisesti puuttua tiedoksi saamiinsa epäkohtiin. Nykyinen työelämätoimikuntien rooli on hankala, koska toimikuntien laadunvalvonta tapahtuu pitkälti oppilaitosten tuottamien dokumenttien perusteella; Dokumentteissa kuvattu ja todellinen toiminta ovat kuitenkin kaksi eri asiaa ja laatua valvovalla tulisi olla mahdollisuus varmentaa näyttö- ja arviointitoiminnan laatu myös käytännössä.

Kokeilussa mainitussa koulutuksen järjestämisessä englannin kielellä on tiettyjä haasteita; Opiskelijaksi hakeutuviin saattaa olla henkilöitä myös Suomen ulkopuolelta; Järjestelmän tulee tavalla tai toisella varmistaa, että englannin kielellä järjestettävässä koulutuksessa hankittu osaaminen ja ammatteihinsa pätevöityvät osaajat eivät valu ammattiin valmistuttuaan Suomen rajojen yli, jolloin Suomi toimisi ainoastaan rajojen ulkopuolelle työllistyvien kouluttajana ja koulutuksen rahoittajana-tämän järjestelyn hyödyt Suomen kannalta ovat vaikeasti nähtävissä. Lisäksi on hyvä pohtia, aiheuttaako englannin kielellä järjestettävät koulutukset ristiriitaisuuksia sekä nykyisiin järjestämislupiin, joissa tutkintokielet on määritelty että osaamisen tunnustamiskäytäntöihin; On pohdittava, miten reagoimme, mikäli ainoastaan esim. englannin kielellä ammattiinsa pätevöitynyt opiskelija hakee Valvirasta ammattioikeuksia terveydenhuollon ammatteihin; Tässä on jo nykysysteemissäkin haasteita, koska Valvira tulkitsee EU-direktiivejä ja -lainsäädäntöä niin, että Valviran on otettava käsittelyyn ammattioikeushakemus, vaikka hakija ei puhuisi suomea. Uhkana on, että terveydenhuollon ammattiin voisi päästä riittämättömästi suomen kieltä hallitsevia alan ammattihenkilöitä. Onkin mietittävä tarkkaan, mille aloille englannin kielellä järjestetty koulutus soveltuu ja millä aloilla velvoitamme edelleen riittävää suomen tai ruotsin kielen taitoa (tutkinnon perusteen pakolliset osat).

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Lumio Marko
Suomen hierojakouluttajat ry